

Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства

До 100-річного ювілею
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського

VI Міжнародна науково-практична конференція

20-21 жовтня 2021 року
м. Кременчук, Україна

УДК 340:37.013.77:316.3

П 86

Редакційна колегія:

Поясок Тамара Борисівна – д.пед.н., професор, декан факультету права, гуманітарних і соціальних наук КрНУ.

Артеменко Юлія Олександрівна – к.філол.н., доцент, в. о. завідувача кафедри перекладу КрНУ.

Скрипник Володимир Леонідович – д.ю.н., доцент, в.о. завідувача кафедри фундаментальних і галузевих юридичних наук КрНУ.

Маслак Володимир Іванович – д.і.н., професор, завідувач кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва КрНУ.

Сізова Ксенія Леонідівна – д.філол.н., професор, завідувач кафедри філології та видавничої справи.

Білоус Руслана Миколаївна – к. психол. н., доцент, в.о. завідувача кафедри психології, педагогіки та філософії.

Пономаренко Олена Олександрівна – к.філол.н., старший викладач кафедри перекладу КрНУ.

П 86 Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Кременчук, 20-21 жовтня 2021 р.); [редкол.: Т.Б. Поясок(голова), О.О. Пономаренко (відов. Секр..) та ін.]. ПП Щербатих О.В. : Кременчук, 2021. - 276 с.

ISBN 978-617-639-316-0

До збірника увійшли матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічні, правові та соціально-культурні проблеми сучасного суспільства» (Кременчук, 20-21 жовтня 2021 р.).

УДК 340:37.013.77:316.3

Оргкомітет не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалу, що подано у рукописах. Для науковців, аспірантів та студентів.

ISBN 978-617-639-316-0

© Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, 2021

інтересах особистості, реалізується в системі цільових настанов, ціннісних орієнтацій та ставлень, що існують у внутрішній готовності до дії та регулюють індивідуальну поведінку [3].

Таким чином, узагальнення результатів теоретичного дослідження надало можливість визначити політичну активність із позиції залученості особистості в соціально-політичне життя суспільства, яка проявляється в пізнавально-мотиваційній, емоційно-вольовій та поведінковій сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 272 с.
2. Андреева Г. М. Социальная психология: учебник [для студ. высших учебных заведений]. Москва: Аспект Пресс, 2001. 378 с.
3. Білоус І. М. Політична активність молоді: форми вияву та особливості трансформації. *Соціальна психологія*. 2007. №5. С. 25–34.
4. Журавлева А. Л. Социальная психология. Москва: Per Se, 2002. 350 с.
5. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні / І. Жадан, С. Кисельов, О. Кисельова, С. Рябов. Київ: Тандем, 2004. 256 с.

СОЦІАЛЬНІ УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПРО БЛАГОПОЛУЧНУ КРАЇНУ

Дроздова Марина Анатоліївна, к.психол.н., доцент, доцент кафедри соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Прагнення кожної людини до благополуччя тісно пов'язане з бажанням жити у благополучній державі. Уявлення про благополуччя-неблагополуччя своєї та інших країн постають одним із основних компонентів політичної свідомості, основних чинників міграційних намірів і поведінки. При цьому слід розуміти, що такі уявлення можуть базуватись і на об'єктивних соціально-економічних показниках, і на суб'єктивних. Наприклад, однією з найщасливіших країн світу є маленьке гімалайське королівство Бутан, котре

першим почало вимірювати власний розвиток за критерієм валового національного щастя (*Gross National Happiness*), а не валового національного продукту. Тому не дивно, що світова соціально-економічна статистика початку XXI століття часто оперує індексами на зразок: «*міжнародний індекс щастя*» (*Happy Planet Index*) або «*індекс якості життя*» (*Quality of life index*).

Соціально-психологічні аспекти уявлень про благополуччя різних країн досліджувалися О. Дроздовим у контексті феномена масової геополітичної свідомості. Зокрема, ним було з'ясовано, що політико-економічна розвиненість / благополуччя виступає основним (найзначущішим) критерієм категоризації геополітичних акторів і, відповідно, одним із базових конструктів буденних геополітичних ментальних карт українців. Також було виявлено феномен ідеалізації ряду країн світу (передусім західних) з точки зору їхнього благополуччя [1].

Нашою **метою** стало дослідження особливостей соціальних уявлень молоді про благополучну країну. Вибірку склали 226 студентів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (85% – жінок і 15% – чоловіків). Переважання серед досліджуваних представниць жіночої статі зумовлене фаховою спрямованістю респондентів (більшість із них – студенти спеціальностей «Психологія», «Соціальна робота» та «Філологія»). В онлайн-дослідженні (червень 2021 р.) використовувався асоціативний тест. Студентам пропонувалося написати одну або декілька асоціацій, що першими спадають на думку, до поняття «*благополучна країна*». До отриманих результатів застосовувалася процедура контент-аналізу. Виділені смислові групи відповідей (із частотою не менше 10%) трактувалися нами як соціальні уявлення респондентів.

Загалом було отримано 363 асоціації. Більшість із них ми розподілили за трьома основними категоріями. Першу («*Соціально-економічна розвиненість*»; 35,5%) утворили наступні відповіді: «*розвинена*», «*процвітаюча*», «*соціально та економічно стабільна*», «*гідна заробітна плата*», «*робочі місця*», «*фінансово спроможна*», «*заможна*», «*високий*

ВВП», «високий рівень життя», «високо розвинена інфраструктура», «де люди живуть у достатку», «в якій можна жити, а не виживати», «країна, яка може задовольнити всі медичні, соціальні, фінансові потреби людини», «де працюють всі соціальні інститути», «в якій на високому рівні медицина, освіта», «розвиток науки» тощо. Оскільки таких відповідей понад третину, можна припустити, що багато респондентів проекують життя у своїй країні, не позбавлене соціальних та економічних труднощів, на уявлення щодо благополуччя країни. Фактично тут має місце своєрідна апперцепція, коли соціальні уявлення (очікування) опитаних зумовлені фрустрованими соціально-економічними потребами.

Друга категорія (**«Ефективна влада та політика»**; 19,8%) містила відповіді на зразок: *«демократична», «не покинута своїм лідером», «нормальна влада, яка не краде, розвиває країну», «розумна влада», «справедливість та чесність з боку влади до кожного громадянина», «захист громадян», «справедливі закони», «дієвість законів, гуманна політика», «всі системи управління працюють на покращення життя громадян», «має добросовісний парламент», «правова країна», «є свобода слова», «захищена від посягань знахабнелих сусідів», «незалежна», «вільна», «стабільна» і т.ін. Мабуть, у цих відповідях частково відбивається непросто політичне становище в сьогоднішній Україні та й загалом у світі.*

Третя категорія (**«Громадяни»**, 10,2%) представлена асоціаціями: *«сильна нація», «щасливе суспільство», «де живуть щасливі люди», «задоволені люди», «благополучні люди», «високий освітній рівень населення», «висококваліфіковані спеціалісти», «країна, населена патріотами та людьми, які прагнуть до розвитку країни і самих себе», «з європейським менталітетом і консервативними цінностями», «люди з раціональним менталітетом» тощо. Нашу стурбованість тут викликає кілька моментів. По-перше, порівняно з іншими двома категоріями, ця – значно менша у відсотковому значенні. Отже, виходить, що найвагомішими критеріями благополуччя в уявленні опитаних постають саме соціально-*

економічний та політичний розвиток, а не благополуччя громадян або їхня активність. По-друге, серед вище згаданих характеристик переважали «*щасливі / задоволені* (тобто емоційно позитивні)» та «*патріотично налаштовані*» громадяни. І лише кілька стосувалося саме тих особливостей, які реально допоможуть зробити країну благополучною – рівень освіти, кваліфікації, прагнення до розвитку країни. Таким чином, спостерігаємо пасивну громадську позицію молодих респондентів – нехай країна буде благополучною, але такою її повинні зробити політики, фінансисти, хто завгодно, але не пересічні люди.

Ще кілька смислових категорій було виділено на рівні тенденції. Зокрема, це «**Безпека та комфорт**» (9,1%). Сюди ми віднесли відповіді за типом: «*безпечна*», «*безпека*», «*немає грабіжників (крадіїв)*», «*без корупції*», «*без стихійних лих*», «*комфортне проживання (життя)*», «*спокій*», «*де все для людей*», «*де мешканці не страждають*», «*де хочеться залишитися*» і т.ін. Отже, ряд респондентів благополуччя країни пов'язує з безпечним і комфортним проживанням її мешканців. Це є логічним, адже одним із критеріїв, за якими визначають розвинуті, благополучні країни світу (а такі рейтинги встановлюються щорічно), є саме критерій захищеності та безпеки їхніх громадян, зокрема низький рівень корупції та бандитизму в державі. Іншою такою категорією стала «**Мир, відсутність війни**» (7,4%): «*мирна*», «*мир*», «*мирне небо над головою*», «*без війни*», «*вільна від загарбників*», «*щоб закінчилася війна, всі будуть щасливі*» тощо. І хоча ця категорія тісно пов'язана з політикою тієї чи іншої держави, ми виокремили її серед іншого, зважаючи на тяжкі внутрішньо- та зовнішньополітичні реалії нашої держави. Напевно, саме ними пояснюється наявність таких відповідей. Дивує, однак, що їх при цьому замало! Припускаємо, це пов'язано, по-перше з багаторічною тривалістю війни в Україні (люди до всього звикають), а також із відсутністю військових дій на території Чернігівщини (де проводилося наше дослідження).

Загалом отримані результати дають змогу дійти наступних висновків. Вітчизняна молодь благополуччя країни пов'язує передусім із досягненнями у соціально-економічній та політичній сфері і частково з певними особистісними особливостями громадян. При цьому опитані займають швидше пасивну позицію, не бажаючи самим щось зробити для розвитку та процвітання власної держави. Такі складові благополуччя країни, як безпека та комфорт і мир, відсутність війни уявляються важливими лише для певної частини респондентів. Подальші перспективні напрямки дослідження ми вбачаємо у вивченні крос-культурних особливостей (на рівні різних регіонів України та різних країн) уявлень молоді про благополучну країну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дроздов О. Ю. Психологія масової геополітичної свідомості: автореф. дис. ... докт. психол. наук (19.00.11). Київ, 2016. 34 с.

ЧИННИКИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ВСТУП ДО УНІВЕРСИТЕТУ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІГІВСЬКИХ СТУДЕНТІВ)

Дроздов Олександр Юрійович, д.психол.н., доцент, завідувач кафедри загальної, вікової та соціальної психології імені М. А. Скока Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

У сучасних соціально-економічних реаліях вивчення чинників прийняття рішення молоддю про вступ до закладів вищої освіти (ЗВО) набуває вагомого практичного значення. Щороку майже усі вітчизняні ЗВО розпочинають (а, іноді, продовжують, не закінчуючи) рекламно-агітаційну діяльність з метою «спокусити» потенційних абітурієнтів перспективами навчання у власних стінах. Часто така діяльність стає неформальним обов'язком викладачів, котрих адміністрація змушує планувати та реалізовувати різнопланові «профорієнтаційні акції». Але ініціатори такої «активності» часто забувають той простий факт, що ефективність будь-якого впливу залежить від урахування соціально-психологічних особливостей абітурієнтів, зокрема їхньої мотивації,